

М'ялковський Руслан

д.с.-г.н., доцент, завідувач кафедри

Безвіконний Петро

канд. с.-г. наук, доцент

Петрище Ольга

канд. с.-г. наук, асистент

Подільський державний аграрно-технічний університет
м. Кам'янець-Подільський

ЕКОЛОГІЧНЕ ВИХОВАННЯ – ВИМОГА СЬОГОДЕННЯ

Екологічне виховання – невід'ємна складова навчально-виховної роботи. Екологічне виховання – спосіб впливу на почуття людей, їх свідомість, погляди і уявлення. Але будь-яке виховання, в тому числі екологічне, повинне ґрунтуватися на освіті, насамперед екологічній. Мета освіти – формування фізичного та психічного, духовного здоров'я людини і всього суспільства. Освіта сама по собі не гарантує захисту від нерозумного, а то і злочинного ставлення до природи, а отже, і до людей. Екологічна освіта охоплює сферу знань, умінь і навичок, необхідних для дбайливого відношення до природного середовища. Екологічні знання людини набувають сьогодні не лише теоретичного значення але й практично необхідного характеру. Саме поняття екологічної освіти зумовлює ставлення до екологічного знання не тільки як до наукових розробок в галузі природного середовища чи збереження біосфери, а й поступове втілення у щоденну практику цього знання на рівні усвідомленого стилю життя [1].

Принцип загальності – означає, що екологічна освіта та виховання повинні охоплювати все суспільство з урахуванням індивідуальних особливостей – вік, стан психіки, зокрема темпераменту, освітній ценз, інтереси та стимули різних груп соціально-професійних категорій населення.

Принцип комплексності екологічної освіти та виховання, як принцип загальності, має правові (юридичні) і методичні аспекти.

Екологічне виховання, освіта – єдиний процес впливу на свідомість людей і він повинен здійснюватися в комплексі, з врахуванням науково обґрунтованих методичних вимог.

Принцип безперервності – зобов'язує всіх суб'єктів діяльності в сфері екологічної освіти та виховання забезпечити узгоджений процес на всіх ступенях освіти та виховання – дошкільного, шкільного, вузівського і післядипломного, чого вимагають Закон України "Про охорону навколишнього природного середовища" і "Концепція екологічної освіти та виховання в Україні" [1, 2].

Природоохоронна освіта і виховання – це проблема першочергового значення, без якої неможливо поліпшити стан навколишнього природного середовища. В розвинутих країнах це зрозуміли вже давно. Наприклад, в

Голландії з 1919 р. діє служба дитячого і шкільного виховання. Заняття ведуть так, щоб діти самі відкривали для себе природу в практичному спілкуванні з нею. Знання, отримані на основі практики, зберігаються довше, ніж придбані з підручників. Такі знання формують основи совісного, естетичного виховання, екологічної свідомості як складової частини загальної культури людини. В нашій країні тільки наприкінці 60-х рр. почали створювати мережу науково-педагогічних установ для вивчення цієї проблеми [3].

Виховання та освіта з питань екології, охорони природи є важливим елементом загальної екологічної підготовки майбутніх фахівців аграрних вузів.

У подоланні сучасної глобальної екологічної кризи визначальним є формування екологічної свідомості, культури і цілісного екологічного світогляду. Тому екологічна освіта і виховання є одним з пріоритетних напрямів державної політики [4].

Наявність екологічної культури допомагає майбутньому фахівцю усвідомити власний виховний потенціал як майбутнього спеціаліста, який має володіти методикою еколого-виховної роботи на виробництві. Важливим компонентом екологічної вихованості є екологічна свідомість особистості, тобто сукупність знань, уявлень людини про її взаємозв'язки, взаємозалежності, взаємодію зі світом природи. На цьому ґрунтується позитивне ставлення до природи, а також усвідомлення людиною себе як її частини.

Важливою якістю екологічного виховання особистості є сформованість у неї екологічної відповідальності, тобто усвідомлення необхідності брати на себе конкретні зобов'язання для гармонізації її зв'язків із навколишнім середовищем та здатність прогнозувати наслідки власної діяльності [5].

У вузах курс «Основи екології» введено як обов'язкову нормативну навчальну дисципліну до циклу природничих, гуманітарних та соціально-економічних дисциплін. У переліку напрямів і спеціальностей передбачено спеціальність «Екологія та охорона навколишнього середовища» та відповідні спеціалізації. Розробляється державний стандарт зі спеціальності 0708 «Екологія».

Досить активну позицію щодо розповсюдження і поглиблення екологічних знань займають державні управління екологічної безпеки в областях. Універсальність проблеми обумовлює різноманітність форм і підходів до її вирішення у різних регіонах, що заслуговує позитивної оцінки.

В Хмельницькій області провідну роль у формуванні екологічної свідомості населення відіграють заклади освіти. Облдержадміністрація визначила 29 опорних шкіл екологічного профілю з вивченням основ екології як самостійної дисципліни. Налагоджено позашкільну екологічну діяльність. Упродовж року юннати посадили близько 330 тисяч дерев і кущів, виготовили майже 5 тисяч годівниць і шпаківень, впорядкували понад 900 джерел, взяли під охорону 1,5 тисячі мурашників. При держуправлінні створено філію Хмельницького технологічного університету Поділля, на базі якої проводиться студентська екологічна практика [6].

Певну роль у системі екологічної освіти і виховання відіграють також установи природно-заповідного фонду при тісній взаємодії з навчальними закладами.

Підготовка фахівців з напрямку «Екологія» здійснюється і в інших навчальних закладах різних форм власності. Так у Подільському державному аграрно-технічному університеті уже багато років готують висококваліфікованих спеціалістів в галузі екології та раціонального природокористування.

Так в межах України за останні три роки підготовлено 505 молодших спеціалістів, спеціалістів та бакалаврів, другу вищу освіту за спеціальністю «Екологія» здобули 590 фахівців. Близько 5500 фахівців підвищили кваліфікацію за цільовими замовленнями міністерств та відомств. Усі ці зрушення заслуговують позитивних оцінок, але зрозуміло, що для України цього явно недостатньо.

Саме екологічна освіта та виховання, які спираються на нову екологічну етику здатні формувати всебічно розвинену особистість з раціональним, науково обґрунтованим ставлення до природи.

Список використаних джерел:

1. Концепція неперервної екологічної освіти та виховання в Україні. *Інформаційний збірник міністерства освіти України*. 1995. №14. С.4–5.
2. Іванишин В.В. Аграрна реформа: в науці, практиці і освіті. *Теоретичні та прикладні аспекти розвитку аграрного бізнесу* : матер. Всеукр. наук.-практ. конф. з міжнар. участю, (м. Тернопіль, 28 жовт. 2015 р.). Тернопіль : Економічна думка, 2015. С. 121-123.
3. Прокопова О.П. До проблеми формування екологічної культури як складової професійної культури фахівця. *Науковий вісник Чернівецького університету. Педагогіка та психологія*. 2014. Вип. 688. С. 129-136.
4. Прокопова О.П. Основи формування культури спілкування фахівців сільськогосподарської галузі. *Аграрна освіта*. 2015. Вип.1. С. 344-347.
5. Івончик Г.Ф. Пенькова О.І. Про деякі аспекти екологічної освіти школярів: Соціальна-гуманітарна освіта України та шляхи її розбудови. Київ : Наукова думка, 1997. 341 с.
6. Ярчук Г. Екологічне виховання: сутність та основні напрями. *Вища освіта України*. 2008. № 2. С. 91–97.
7. Гуцол Т.Д. Організація наскрізної виховної роботи студентів при підготовці агроінженерних кадрів. *Науковий вісник Національного аграрного університету*. Київ : НАУ, 2008. С. 79-83.
8. Бойко О.Г., Дорошенко О.Л., Гойсюк Ю.В., Трач С.В. Міжпредметні зв'язки на кафедрі агрохімії та ґрунтознавства при підготовці техника-еколога. *Проблеми підготовки фахівців-аграріїв в навчальних закладах вищої та професійної освіти* : Матер. Всеукр. Наук.-метод. конференції. Кам'янець-Подільський, 2009. С. 299-301.

